

ความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1

Needs Assessment for Library Development to Support Learning in the 21st Century of the Sri Phuddhi School Group under the Office of Samutprakarn Primary Education Area 1

ทักษิณา ไยบัว¹, ผศ. ดร.สุดารัตน์ สารสว่าง² และ รศ.ดร. พร้อมพิไล บัวสุวรรณ³

Thaksina Yaibua¹ Asst.Prof. Dr. Sudarat Sarnswang² and Assoc.Prof. Dr. Prompilai Buasuwan³

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์¹

อาจารย์ลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{2,3}

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ 2) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เลือกระบุประชากรในการศึกษาแบบเจาะจง คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ จำนวน 81 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) หาค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริงในการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 พบว่า มีความต้องการจำเป็นทุกรายการ ลำดับความสำคัญสูงสุด คือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (0.66) และต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนการสอน (0.41)

คำสำคัญ : ห้องสมุดโรงเรียน , การพัฒนาในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This study is a survey study. With the objective 1) to study the actual situation and the condition that should be in the development of the library for learning in the 21st century of the Sri Phuddhi School Group 2) To assess the need for 21st century learning of the Sri Phuddhi School Group And 3) to study the guidelines for developing a library for learning support in the 21st century of the Sri Phuddhi School Group. Under the Office of Samut Prakarn Primary Educational Service Area 1, selected the population in the specific study, consisting of 81 deputy director of academic administration and the head of the learning group in the Sri Phuddhi School Group The interviewees were 4 people. The tools used for data collection were questionnaires and interview forms. And analyze the data by finding the percentage (Percentage), mean (μ), standard deviation (σ) Determine the needs value by using the improved Priority Needs Index (PNI Modified) method and content analysis

The results of the study revealed that 1) The actual situation in the development of the library for support learning in the 21st century of the Sri Phuddhi School Group. Under the Office of Samut Prakarn Primary Educational Service Area 1, as a whole and classified in each aspect found that it is at a medium level And the condition that it should be in the development of libraries for learning support in the last century 21 of the Sri Phuddhi School Group Under the Office of Samut Prakarn Primary Educational Service Area 1, overall and classified in each aspect found that it is in the high level to the highest 2) the need for the development of the library for learning support in the 21st century of the Sri Phuddhi School Group Under the Office of Samut Prakarn Primary Education Area 1, it is found that there is a need for every item. The highest priority was reading promotion activities (0.66) and the lowest was learning and teaching (0.41)

KEYWORDS: School library , 21st century development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มีคำกล่าวที่ว่า “ ห้องสมุดเป็นหัวใจของการศึกษา ” (สุริสา กาญจนเกตุ, 2541) แม้คำกล่าวนี้จะมีมานานแล้วแต่ยังคงเป็นเรื่องจริงที่ห้องสมุดโรงเรียนถือเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนที่นักการศึกษาต่างยอมรับว่าเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพและความสมบูรณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนนั้นอย่างดีที่สุด (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2545) และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตามความสนใจของแต่ละบุคคลนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน (สันติ ทองประเสริฐ, 2543 และ กุหลาบ ปันหลายนาค, 2545)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะการดำรงชีวิตสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายการพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น จึงมีแนวทางการพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่แหล่งเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ให้มีชีวิตซึ่งห้องสมุดที่มีชีวิตนั้นจะมีการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัยครบถ้วน ตามต้องการของผู้ใช้บริการ ด้วยบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา สภาพแวดล้อมดี มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล เพื่อดึงดูดให้ทุกช่วงวัยเกิดความสนใจเข้าไปเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยเพิ่มพูนศักยภาพคนไทยให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ในการดำเนินการบริหารงานห้องสมุดในโรงเรียนบนความเปลี่ยนแปลงของโลกนั้นค่อนข้างยาก เพราะแม้ว่าจะยอมรับในความสำคัญดังกล่าวข้างต้นแต่ห้องสมุดโรงเรียนก็ยังคงมีปัญหาหลายประการ เช่น ด้านงบประมาณ บุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษ์ ครูบรรณารักษ์มีชั่วโมงสอนมากทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานห้องสมุดได้ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในงานห้องสมุด (อาจารย์ แดงอ่อน, 2544)

ห้องสมุดโรงเรียนในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปสู่ห้องปฏิบัติการแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมเสมือน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นส่วนสำคัญ จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านบุคลากร ความรู้ความเข้าใจ งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์ ตลอดจนความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ (เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2561)

ปัญหาดังกล่าวเป็นผลทำให้งานห้องสมุดโรงเรียนโดยทั่วไปยังไม่สามารถพัฒนาให้สามารถสนองตอบภารกิจในด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใฝ่รู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากผู้ใช้บริการได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการและหัวหน้า

กลุ่มสาระการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งต้องใช้แหล่งเรียนรู้ภายในห้องสมุด ซึ่งจะเข้าใจในบริบทของกลุ่มศรีพุทธเป็นอย่างดีเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการเตรียมการเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและนโยบายของรัฐ อันจะส่งผลให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ หมายถึง โรงเรียนระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาใน 3 ระดับชั้น คือ ปฐมวัย ประถมศึกษาปีที่ 1-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีทั้งหมด 9 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนนาครดือนุสรณ์ โรงเรียนคลองใหม่ โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปลัมภ์ โรงเรียนคลองกระทุ่มราษฎร์อุทิศ โรงเรียนวัดด่านสำโรง โรงเรียนวัดแพรกษา โรงเรียนอินทร์มหาราชอนุสรณ์ โรงเรียนคลองบางปิ้ง และโรงเรียนคลองสำโรง

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ

บรรณารักษ์ หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานห้องสมุด มีวุฒิการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ หรือ สารสนเทศศาสตร์

ผู้ดูแลรับผิดชอบห้องสมุด หมายถึง ครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องด้านบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ แต่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานห้องสมุด

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหาร ชั้นต้นตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศ

การส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มุ่งให้นักเรียนใช้หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ (E-book) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประชาสัมพันธ์หนังสือผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือ เว็บไซต์ห้องสมุด ร่วมมือและแบ่งปันข้อมูลความรู้ระหว่างนักเรียนและครู

เครื่องมือทางเทคโนโลยีและพื้นที่ทางสารสนเทศ หมายถึง เครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ จัดเตรียมเครื่องมือสืบค้นที่หลากหลาย มีฐานข้อมูลและสื่อต่าง ๆ ที่สนับสนุนการค้นหาและการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นที่ตรงตามความต้องการ และบริการพื้นที่ทางสารสนเทศ

การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง สร้างทรัพยากรสารสนเทศแบบร่วมมือ การแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศ และจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ สืบหาความต้องการ ทรัพยากรสารสนเทศแบบปฏิสัมพันธ์และแบบฟอร์มการเสนอแนะผ่านเว็บไซต์ห้องสมุด

สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพ หมายถึง การจัดพื้นที่บริการหนังสือและ ทรัพยากรต่าง ๆ จัดพื้นที่สำหรับผลิตงานและแสดงผลงานของนักเรียนและครู จัดพื้นที่เสมือนในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีพื้นที่บริการคอมพิวเตอร์และสื่อรูปแบบอื่น ๆ

ความเสมอภาคและการสนับสนุน หมายถึง ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากร สารสนเทศ ผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ การให้การสนับสนุนการเข้าถึงการอ่านที่ ตรงความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน

ผู้ใช้บริการและความร่วมมือ หมายถึง การแบ่งปันความรู้ แนวคิด ผลงาน และมีส่วนร่วม ในการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด สร้างเครือข่ายสำหรับการสนทนา เรียนรู้และกิจกรรมนอกหลักสูตร

การพัฒนาทางวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพ หมายถึง การแสวงหาแนวทางในการ พัฒนาตนเองทางวิชาชีพ ใช้เครือข่ายสังคม แนะนำครูในการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ติดตามข่าวสาร และแบ่งปันความรู้ให้กับบุคคลร่วมวิชาชีพ

การเรียนการสอน หมายถึง ให้บริการความรู้ทางวิชาการสำหรับผู้เรียนและครูได้ ตลอดเวลา สร้างและแบ่งปันความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งปันความรู้เกี่ยวกับการสืบค้น ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนและครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 9 โรงเรียน

2. ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยสองกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามและกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

2.1 ผู้ให้ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ กำหนดด้วยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 81 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ผู้มีความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการห้องสมุด จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีลักษณะดังนี้

1. แบบสอบถามผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของ Valenza (2010 อ้างใน เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2561) ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ทั้ง 8 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมการอ่าน 2) ด้านเครื่องมือทางเทคโนโลยีและพื้นที่ทางสารสนเทศ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากรสารสนเทศ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพ 5) ด้านการเข้าถึงความเสมอภาคและการสนับสนุน 6) ด้านผู้ใช้บริการและความร่วมมือ 7) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพ และ 8) ด้านการเรียนการสอน โดยให้ระบุข้อมูลของสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะสภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุด สำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview Protocol) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดแต่เน้นการเจาะลึกของการสัมภาษณ์ (Indepth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ

1.1. การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ทั้ง 2 สภาพ คือ สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นเป็นรายด้านและรายข้อ

1.2. ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified priority need Index: PNI_{modified}) ซึ่งสุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2546) ได้ปรับสูตรคำนวณมาจากดัชนี (PNI_{modified}) โดยการหาค่าผลต่างของ (I-D) ด้วยค่า D โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากการเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นแต่ละด้านของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้หลักการ กำหนดความต้องการหารจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ได้ดังนี้

$$\text{สูตรการคำนวณหาค่า } PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

PNI_{modified} = ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (Modified priority need index)

I = สภาพที่ควรจะเป็นในความคาดหวัง (Index of expectation)

D = สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Degree of success)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบการสัมภาษณ์ 8 ด้าน

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

รายละเอียด	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			I-D	PNI Modified	อันดับ
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ			
1. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	2.61	0.938	ปานกลาง	4.35	0.680	มาก	1.74	0.66	1
2. ด้านเครื่องมือทางเทคโนโลยีและพื้นที่ทางสารสนเทศ	2.9	0.881	ปานกลาง	4.54	0.489	มากที่สุด	1.58	0.53	4
3. ด้านการพัฒนาบุคลากรวิทยากรสารสนเทศ	2.9	0.906	ปานกลาง	4.35	0.605	มาก	1.39	0.46	6

ตาราง 1 (ต่อ)

N=81

รายละเอียด	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			I-D	PNI Modified	อันดับ
	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ			
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพ	3.19	1.026	ปานกลาง	4.62	0.459	มากที่สุด	1.43	0.44	7
5. ด้านการเข้าถึงความเสมอภาคและการสนับสนุน	2.87	1.033	ปานกลาง	4.49	0.572	มาก	1.62	0.56	2
6. ด้านผู้ใช้บริการและความร่วมมือ	2.97	0.853	ปานกลาง	4.41	0.604	มาก	1.44	0.48	5
7. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพ	3.01	0.961	ปานกลาง	4.56	0.511	มากที่สุด	1.55	0.51	3
8. ด้านการเรียนการสอน	3.27	0.797	ปานกลาง	4.62	0.529	มากที่สุด	1.35	0.41	8
รวม	2.98	0.199	ปานกลาง	4.49	0.111	มาก	1.51	0.50	

สรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยจากแบบถาม

ภาพรวมในการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายสภาพ พบว่า สภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังนั้น เมื่อพิจารณาสภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ พบว่า กลุ่มประชากรมีความต้องการจำเป็นทั้ง 8 ด้าน โดยมีค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.41 – 0.66 ด้านที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} สูงที่สุดคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และด้านที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} ต่ำที่สุดคือ ด้านการเรียนการสอน

ผลการวิจัยจากคำถามปลายเปิด

ผลการศึกษา พบว่า มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาห้องสมุด จำนวน 12 ราย สรุปได้ว่า

1. จัดให้มีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ระบบฐานข้อมูลในการสืบค้น เพื่อให้สามารถค้นหาได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

2. จัดหาสื่อที่ให้ความรู้ ทันสมัยในรูปแบบเอกสารหนังสือ และสื่อเทคโนโลยี สื่อดิจิทัล และการจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์

3. จัดพื้นที่ทางกายภาพให้สามารถเข้าใช้ได้อย่างสะดวก

4. ส่งเสริมให้บรรณารักษ์เข้ารับการอบรม และมีเครือข่ายทางวิชาชีพระหว่างโรงเรียนเพื่อร่วมพัฒนาให้มีความก้าวหน้า

5. ควรจัดให้มีบรรณารักษ์ทางวิชาชีพโดยตรงเพื่อบริหารจัดการงานห้องสมุดได้อย่างเป็นระบบ

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการสัมภาษณ์ การศึกษาในครั้งนี้ได้ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการบริหารห้องสมุดโรงเรียน โดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง 8 ด้าน สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การส่งเสริมการอ่านควรมีการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการอ่านโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการเสริมสร้างให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งพฤติกรรมการอ่านในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมเป็นผลจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย รูปแบบของสื่อจึงต้องปรับการนำเสนอเป็นแบบออนไลน์ ห้องสมุดโรงเรียนจึงควรมีการดำเนินกิจกรรมที่มีความหลากหลายและผสมผสานกับการนำเทคโนโลยี หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมพร้อมกับฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยี ร่วมด้วย บรรณารักษ์จะต้องพัฒนาด้านความสามารถในการจัดการความรู้โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ และการจัดกิจกรรม โดยใช้เทคโนโลยีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line

2. ด้านเครื่องมือทางเทคโนโลยี และพื้นที่สารสนเทศ

เครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนในยุคนี้ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดให้มีสำหรับการบริการ ควรมีฐานข้อมูลสารสนเทศสำหรับการสืบค้น แต่ห้องสมุดโรงเรียนมักมีงบประมาณอย่างจำกัดจึงทำให้บางแห่งไม่สามารถที่จะจัดหาได้ จึงอาจหาเครือข่ายความร่วมมือ หรือขอรับบริจาคจากหน่วยงานต่าง ๆ เครื่องมือทางเทคโนโลยีจะเชื่อมโยงไปถึงพื้นที่ทางสารสนเทศก็คือพื้นที่บนเครือข่าย ซึ่งบรรณารักษ์หรือผู้ดูแลจะต้องเตรียมให้พร้อมสำหรับการนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เข้าสู่พื้นที่บนเครือข่าย เช่น เว็บไซต์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นได้สะดวก รวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลาโดยการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการค้นคว้าต้องคำนึงถึงความปลอดภัยด้านสุขภาพ เนื่องจากกลุ่มของผู้รับบริการอยู่ในช่วงอายุน้อยอยู่ในระดับประถมศึกษา ดังนั้นจำเป็นต้องได้รับคำแนะนำ หรือการจำกัดเวลาในการใช้ให้ชัดเจน และดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ

3. ด้านการพัฒนาบุคลากรสารสนเทศ

การพัฒนาบุคลากรสารสนเทศ มีการดำเนินการร่วมกันกับทุกฝ่ายทั้งครู ผู้เรียนหรือเครือข่ายของห้องสมุดในการจัดทำหรือรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเนื่องจากปัจจุบันมีข้อมูลทางสารสนเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้นหากห้องสมุดมีการจัดการหรือผลิตขึ้นเองโดยจัดเตรียมข้อมูลที่เชื่อถือได้เตรียมไว้สำหรับบริการก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการสอน แบบฝึกทักษะ หรือ บรรณารักษ์อาจเป็นผู้เก็บรวบรวมเป็นคลังทรัพยากรสารสนเทศสำหรับครู รวบรวมผลงานของผู้เรียน หากมีการจัดทำร่วมกันกับเครือข่ายหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมด้วยก็จะถือเป็นการร่วมมือกันในการส่งเสริมและให้บริการทางความรู้ร่วมกัน

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพ

การจัดพื้นที่ทางกายภาพมีหลายรูปแบบ เนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งอาจมีเป้าประสงค์ในการจัดพื้นที่ห้องสมุดที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น นโยบายของสถานศึกษา การบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน งบประมาณ พื้นที่ ซึ่งการจัดพื้นที่ทางกายภาพจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขข้างต้น การจัดเตรียมพื้นที่ทางกายภาพสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นควรให้ผู้ให้บริการสามารถได้ฝึกทักษะที่จำเป็น ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางอาชีพ ทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์ หรือพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น มุมดูหนัง ฟังเพลง มุมการประชุม โดยจัดเป็นสัดส่วนให้ผู้ให้บริการสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า หรือมีพื้นที่ในการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ก็ต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือ คอมพิวเตอร์วางตั้ง หูฟัง เครื่องปริ้นเตอร์ มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม และพื้นที่สำหรับนั่งอ่านหนังสือหรือค้นคว้า ให้เพียงพอ

5. ด้านความเสมอภาคและการสนับสนุน

ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้รูปแบบหนึ่งจึงต้องเปิดโอกาสให้กับทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ได้มีโอกาสในการแสวงหาความรู้อย่างทั่วถึง โดยรวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ก็ต้องได้รับโอกาสนี้เช่นกัน โดยห้องสมุดควรมีการจัดพื้นที่สำหรับเอื้อต่อการเรียนรู้ของกลุ่มบกพร่องทางการเรียนรู้ เช่น การจัดหา เกมสัง่าย ๆ หนังสือภาพ เลโก้ ตัวต่อ เพื่อเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มนี้ จัดอุปกรณ์การเข้าถึงการอ่านที่ตรงความต้องการที่แตกต่างกัน นำเสนอหนังสือในหลากหลายรูปแบบ สนับสนุนการสอนร่วมกับครูในชั้นเรียน รวมถึงการใช้และการเข้าถึงเครื่องมือใหม่ๆ ตามความต้องการของนักเรียนหรืออาจประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ หรือครูการศึกษาพิเศษในการเข้าช่วยดูแล หรือจัดกิจกรรมพิเศษนอกเวลาทำการ โดยใช้ห้องสมุดเป็นฐานในการกระตุ้นการเรียนรู้

6. ด้านการใช้บริการและความร่วมมือ

ควรมีการหาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เพื่อร่วมกันพัฒนาหรือแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน นักเรียนสามารถแบ่งปันความรู้ใหม่ๆ ให้กับเครือข่าย ครู นักเรียนสามารถแบ่งปันแนวคิดและมีส่วนร่วมในการสนทนาทางวิชาการ หรืออาจมีการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ อุปกรณ์ รวมถึงเครื่องมือเพื่อการให้บริการความรู้ร่วมกัน

7. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ

ผู้ทำหน้าที่ในการบริการความรู้จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรร่วมเข้ารับการอบรมองค์ความรู้ใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการแนะนำบริการความรู้แก่ครู ติดตามข่าวสารความรู้และความเคลื่อนไหวของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้เขียน ใช้สื่อสังคมออนไลน์แบ่งปันความรู้ใหม่ ๆ กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีวุฒิทางวิชาชีพจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีเครือข่ายหรือเข้ารับการอบรมทางวิชาชีพเพิ่มเติมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมศักยภาพทางวิชาชีพนี้ เช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

8. ด้านการเรียนการสอน

ห้องสมุดต้องเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีการจัดการเรียนการสอนภายในห้องสมุดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วางรากฐานให้ผู้เรียนเกิดความรักความสนใจและเห็นประโยชน์จากการค้นคว้า บูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษา และความต้องการของชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนั้น ๆ ตลอดจน หลักสูตรแกนกลาง ควรคำนึงถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างครูกับบรรณารักษ์หรือผู้ดูแลห้องสมุดในการออกแบบการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมทักษะการค้นคว้าข้อมูล ทักษะการใช้อุปกรณ์ในการค้นคว้าต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้บริการของห้องสมุดได้ ภายใต้การแนะนำจัดหาของบรรณารักษ์หรือผู้ดูแลห้องสมุด

แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสำหรับรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ

ผู้ศึกษาได้นำผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้อำนวยการและผู้ดูแลห้องสมุดโรงเรียนที่มีการพัฒนาให้ทันสมัย และบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดโรงเรียน ผลสรุปแนวทาง ดังนี้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งมีข้อพบว่า ควรดำเนินการจัดหาสื่อที่อยู่ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสำหรับการสนับสนุนการอ่านในรูปแบบที่หลากหลาย จัดให้มีบริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อเสนอแนะยังเสนอให้เปิดช่องทางการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook , Line นำเสนอกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สร้างช่องทางออนไลน์เพื่อเชื่อมโยงไปสู่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเสรี จัดหาแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย

ด้านเครื่องมือทางเทคโนโลยีและพื้นที่ทางสารสนเทศ ซึ่งมีข้อพบว่า ควรดำเนินการจัดให้มีระบบการสืบค้น หรือฐานข้อมูล จัดเตรียมเครื่องมือทางเทคโนโลยี มีพื้นที่สำหรับบริการและการสร้างสรรค์ผลงานนักเรียน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิยังได้เสนอให้มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงการเข้าถึง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดหางบประมาณเพื่อการสนับสนุนเครื่องมือทางเทคโนโลยี เช่น หน่วยงานราชการ/เอกชน องค์กรบริหารส่วนจังหวัด มหาวิทยาลัย เครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน

ด้านการพัฒนามลทรัพย์สารสนเทศ ซึ่งมีข้อพบว่า ควรดำเนินการให้ครูมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อทรัพยากรสารสนเทศให้แก่ห้องสมุด และมีการสำรวจความต้องการสารสนเทศจากผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้มีการผลิต จัดเตรียม และแบ่งปันการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันกับเครือข่ายโรงเรียน หรือชุมชน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นพื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งมีข้อพบว่า ควรดำเนินการจัดเตรียมพื้นที่เฉพาะสำหรับบริการสารสนเทศแก่ครู มีพื้นที่บริการสำหรับการผลิตผลงานและจัดแสดงผลงานของผู้เรียนผู้ให้ข้อมูลและผู้ทรงคุณวุฒิยังได้เสนอให้มีพื้นที่สำหรับการฝึกปฏิบัติแบบเสมือนจริง สามารถเข้าใช้บริการได้อย่างสะดวก มีพื้นที่วางอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่การอำนวยความสะดวกในการสืบค้นและเข้าถึงข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์ กล้อง ปริ้นเตอร์ เป็นสัดส่วน และพื้นที่บริการผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ด้านความเสมอภาคและการสนับสนุน ซึ่งมีข้อพบว่า ควรดำเนินการจัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น หูฟัง แว่นขยาย ชุดเกม เลโก้ เกมพัฒนาทักษะ ให้กับผู้เรียนกลุ่มที่มีความต้องการที่แตกต่างและผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้มีพื้นที่หรือมุมสำหรับเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สร้างร่วมมือกับครูการศึกษาพิเศษจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านผู้ใช้บริการและความร่วมมือ ซึ่งมีข้อพบว่า บรรณารักษ์ควรดำเนินการจัดช่องทางในการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้แนวคิดในเรื่องต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ เว็บไซต์ห้องสมุด จัดนิทรรศการหรือผลงานทางวิชาการทั้งภายในและภายนอก บริการความรู้แก่ผู้ใช้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้มีการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ อุปกรณ์ รวมถึงเครื่องมือเพื่อการให้บริการความรู้แบบร่วมมือ

ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพ ซึ่งมีข้อพบว่า บรรณารักษ์หรือผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดควรมีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและทางเทคโนโลยี เป็นสมาชิกกับองค์กรทางวิชาชีพ ติดตามข่าวสารสม่ำเสมอ ใช้สื่อสังคมออนไลน์แบ่งปันและแนะนำความรู้ใหม่ ๆ กับบุคคลอื่น

ด้านการเรียนการสอน ซึ่งพบว่า บรรณารักษ์ควรดำเนินการจัดหาเครื่องมือสำหรับการแก้ปัญหาเบื้องต้นในการเข้าถึงความรู้สำหรับผู้เรียนและครู ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้บรรณารักษ์และครูผู้สอนร่วมออกแบบการเรียนรู้บูรณาการจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้มีการค้นคว้า แสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง โดยใช้บริการของห้องสมุด ภายใต้การแนะนำและจัดหาทรัพยากรของบรรณารักษ์ หรือผู้ดูแลห้องสมุด

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พิจารณาจากค่าเฉลี่ยเฉพาะสภาพที่เป็นจริงของการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงว่า ผู้บริหารระดับรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาห้องสมุดเพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้มีสภาพที่ควรจะเป็นทั้ง 8 ด้านในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาจาก ค่า PNI_{Modified} ที่แสดงถึงประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการอ่าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การที่จะพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้สามารถรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น บทบาทหลักของห้องสมุดยังคงต้องเน้นการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนอยู่ เพราะการอ่านเป็นทักษะเบื้องต้นของการได้รับความรู้และนำไปสู่ทักษะในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ใฝ่ค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียน ในกรณีนี้ห้องสมุดจะเป็นแหล่งสำคัญของการค้นคว้า สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสะอ้าน (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่าการปฏิรูปการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและความต้องการในการศึกษาระดับนั้น ๆ ห้องสมุดโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญที่เป็นตัวผลักดันและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ตลอดเวลา ทั้งยังช่วยในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Valenza (2010 อ้างใน เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง, 2561) กล่าวถึงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในด้านการอ่าน ว่าเป็นการส่งเสริมการอ่านที่มุ่งให้นักเรียนใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการใช้เทคโนโลยีแบบต่าง ๆ ที่นักเรียนจะต้องได้ใช้เป็นอย่างมากในอนาคต อย่างไรก็ตามโรงเรียนในกลุ่มศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 อาจมีการสนับสนุนด้านงบประมาณในการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่เพียงพอ การส่งเสริมการอ่านโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ย่อมมีการใช้งบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และสื่อค่อนข้างสูง ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า พฤติกรรมการอ่านในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมเป็นผลจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย รูปแบบของสื่อจึงต้องปรับรูปแบบการ

นำเสนอไปด้วย เพื่อดึงดูดผู้เรียนให้สนใจเข้ามาค้นคว้าหาความรู้มากขึ้น ซึ่งบรรณารักษ์หรือผู้ดูแลห้องสมุดต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีมากพอสมควร จึงจะสามารถนำอุปกรณ์มาใช้ประโยชน์ในด้านนี้ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุด ในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ ค่า PNI Modified ที่แสดงถึงความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ ด้านการเข้าถึงความเสมอภาคและการสนับสนุน แสดงว่าโรงเรียนในกลุ่มศรีพุทธ มีความต้องการพัฒนาเพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อเข้าถึงการอ่านสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ยังไม่ได้ได้รับความสะดวกและการสนับสนุนในการเข้าถึงการใช้บริการของห้องสมุดอย่างทั่วถึง โดยที่นักเรียนอาจได้รับการจัดเวลาและโอกาสในการเข้าใช้ห้องสมุดที่ไม่เท่ากันในระหว่างนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ หรือกลุ่มต่าง ๆ การได้รับความสนใจจากผู้ดูแลห้องสมุดที่จะจัดหาอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกในการอ่าน หรือให้การชี้แนะวิธีการใช้อุปกรณ์ หรือการค้นหาหนังสือต่าง ๆ ยังไม่สะดวกพอ จึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาในด้านนี้มากขึ้น ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ซึ่งเกิดการเรียนรู้ได้ช้า ได้มีโอกาสในการเข้าถึงอุปกรณ์ หรือได้รับการดูแล แนะนำการใช้ใช้อุปกรณ์ในระยะเวลาานพอที่จะฝึกการใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว เท่าเทียมกับนักเรียนปกติอื่น ๆ สอดคล้องกับ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นในการสัมภาษณ์ไว้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้รูปแบบหนึ่งจึงต้องเปิดโอกาสให้กับทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ได้มีโอกาสในการแสวงหาความรู้อย่างทั่วถึง โดยรวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ก็ต้องได้รับโอกาสนี้เช่นกัน และยังได้ให้แนวคิดในการพัฒนาไว้ว่า ห้องสมุดอาจมีการจัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ออกนอกกลุ่มบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นพิเศษ เพื่อเสริมพัฒนาการเรียนรู้ออกนอกกลุ่มนี้ อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการอ่านที่ตรงตามความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน การจัดหาหนังสือในหลากหลายรูปแบบ หรือการสนับสนุนการสอนร่วมกับครูในชั้นเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการจัดให้ห้องสมุดสามารถให้บริการในหลากหลายรูปแบบเพื่อพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกทางการเรียนรู้ของผู้รับบริการที่มีความต้องการที่หลากหลายนั้น จำเป็นต้องมีจำนวนบรรณารักษ์หรือผู้ดูแลห้องสมุดจำนวนมากพอ จึงจะสามารถจัดบริการได้ แต่ในปัจจุบัน บุคลากรที่ปฏิบัติงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษ์ หรือหากมี ครูบรรณารักษ์ก็มีชั่วโมงสอนมาก ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานห้องสมุดได้อย่างเต็มที่

สภาพความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาห้องสมุด ในโรงเรียนกลุ่มศรีพุทธ ค่า PNI Modified ที่แสดงถึงความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นบทบาทที่ครูผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้สอนต้องออกแบบกระบวนการหรือรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโดยการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แต่ห้องสมุดโรงเรียนในระดับประถมศึกษาอาจยังคงไม่มีความ

พร้อมของทรัพยากรสารสนเทศและเครื่องมืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการเข้าถึงข้อมูลหรือการสืบค้นเพียงพอ จึงยังคงมีความต้องการที่จะพัฒนาสำหรับใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ นิโบล วิลลิสทิตซ์ (2019) ได้กล่าวว่าห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ และศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนตามความถนัดและสนใจที่สามารถบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนาที่จำเป็นของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม การมีทรัพยากรสารสนเทศและเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่เพียงพออาจโดยการระดมทุน หรือการรับบริจาคให้มี อาจสามารถส่งเสริมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในอนาคต โดยบรรณารักษ์และครูผู้สอนควรร่วมกันบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยการค้นคว้า โดยบรรณารักษ์เป็นผู้จัดเตรียมทรัพยากรตามความต้องการและแนะนำการใช้ รวมถึง ผู้บริหารในฝ่ายงานบริหารวิชาการอาจต้องสนับสนุนจัดสรรงบประมาณและส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในการใช้ห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มุ่งเน้นในการอ่านผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการมีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอต่อการใช้บริการเป็นสิ่งที่รัฐจำเป็นต้องจัดให้มีอย่างครอบคลุมในทุกพื้นที่

2. เนื่องจากห้องสมุดเป็นหัวใจของการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นโรงเรียนควรได้รับความสนใจในการให้งบประมาณเพื่อสนับสนุนจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อการสืบค้น และทำสื่อการสอนไว้บริการแก่ครูผู้สอนอย่างจริงจังและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษา และสำหรับนักเรียนผู้มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในทุกโรงเรียน

3. เนื่องจากพบว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีการกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดให้มีบรรณารักษ์เป็นผู้ปฏิบัติงานเฉพาะในการบริหารห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งจึงควรได้รับจัดสรรอัตราบรรณารักษ์ห้องสมุดอย่างน้อยแห่งละหนึ่งคน แทนการมอบหมายให้ครูที่ไม่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์มาทำหน้าที่นี้ หากต้องจัดให้มีมาเป็นผู้ช่วยของบรรณารักษ์ ควรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี และองค์การทางวิชาชีพควรมีการจัดให้ความรู้อยู่เสมอเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการพัฒนาตนเองและใช้ในการพัฒนางาน

ข้อเสนอแนะระดับโรงเรียน

1. เนื่องจากการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในการศึกษาคั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่ทันสมัย และต้องใช้ความรู้ทั้งในด้านบรรณารักษศาสตร์และศาสตร์

ทางเทคโนโลยี นอกเหนือจากการจัดดูแลห้องสมุดโรงเรียนโดยปกติ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการมอบหมายบุคคลให้มาปฏิบัติงานดูแลห้องสมุด แทนการมีบรรณารักษ์ โดยสร้างความตระหนักให้บุคลากรเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้ห้องสมุดของนักเรียน หรือสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้บรรณารักษ์มีกำลังใจปฏิบัติหน้าที่ในระดับที่สูงขึ้นอย่างเต็มใจ ผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพของผู้ดูแลห้องสมุด เช่น ในการทำวิทยฐานะ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการสร้างความร่วมมือเป็นเครือข่ายระหว่างห้องสมุดโรงเรียนในท้องถิ่นเดียวกัน หรือกับห้องสมุดขององค์กรอื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดกิจกรรมหรือแลกเปลี่ยนทรัพยากร ยืมใช้อุปกรณ์ระหว่างกันได้ ทั้งนี้ โรงเรียนควรจัดระดมทุนเพื่อการพัฒนาห้องสมุดเป็นประจำทุกปี เพราะวิวัฒนาการของเทคโนโลยีด้านนี้มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บรรณารักษ์หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานห้องสมุดหมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย ด้วยการส่งเข้ารับการอบรม ดูงาน หรือ จัดอุปกรณ์เพื่อการพัฒนาตนเองของครูให้มีความสะดวกที่จะเรียนรู้

4. ห้องสมุดโรงเรียนในฐานะแหล่งเรียนรู้ที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องได้รับการบริการด้วยความเสมอภาคจึงควรมีการเปิดให้บริการในวันหยุดกับกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ และสร้างเครือข่ายกับครูการศึกษาพิเศษจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของห้องสมุดโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดด้วยเทคโนโลยีสำหรับผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2545). การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- กุลลาบ ปั่นลายนาค. (2545). การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์. เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. (2561). ห้องสมุดโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 : แนวคิดในต่างประเทศ. วารสารห้องสมุด 62 (2) : 44-52
- นิโลบล วิมลสิทธิชัย. (2562). ห้องสมุดโรงเรียนกับพื้นที่สร้างสรรค์ : แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21. วารสารห้องสมุด 63 (1) : 24-35
- วิจิตร ศรีสอาน. (2552). แนวคิดทางการบริหาร ในเอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 2 . พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุริสา กาญจนเกตุ. (2541). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา12. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาบริหารการศึกษา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพรส.
- สันติ ทองประเสริฐ. (2543). ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน. วารสารห้องสมุด, 5 (23): 13-14.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อาจารย์ แดงอ่อน. (2544). ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่ง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Burke , J. J. (2014). *Makerspaces: a practical guide for librarians* . Lanham, MD: Rowman & Little field.
- Cox , M. (2018). *The elementary school library makerspace : A start-up guide*. California : Libraries Unlimited.
- Valenza, J. K. (2010). *Manifesto for 21st century school librarians*. (Online). www.teacherlibrarian.com/manifesto-for-21st-century-teacher-librarians, December 19, 2019.